

Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler Güncel Tartışmalar

Editör:
Hamza Bahadır Eser

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler Güncel Tartışmalar

Editör: Hamza Bahadır Eser

Son Okuma: Ertan Akkaş

Kapak ve Sayfa Düzeni: Buse Dilara Dirim

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2022 Kasım, Ankara

ISBN No: 978-625-7424-66-0

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Meteksan Matbaacılık ve Tek. San. Tic. Aş.

Sertifika No: 46519

Beytepe Köyü Yolu Bilkent No:3 06800

Çankaya – Ankara / TÜRKİYE

T: +90 312 266 44 10 / 652

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Babam Rahmi Eser'e ve
uğurladığımız tüm sevdiklerimize...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
TÜRKİYE’NİN TARAF OLDUĞU ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE İÇ HUKUKTA MÜLTECİ, GÖÇMEN, SİĞINMACI, KAVRAMLARI İLE GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ ..... SÜMEYRA GÜNAY, PROF. DR. HAMZA BAHADIR ESER	11
DEMOKRATİK SAPMA, OTORİTER POPÜLİZM VE GÖÇ ..... DR.F. BURAK YERLİKAYA, DR.ÖĞRETİM ÜYESİ MÜCAHİT AVCI	23
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER ÜZERİNE SOSYO-POLİTİK TARTIŞMALAR	35
DR.DOĞAN SUBAŞIOĞLU, DOÇ.DR. MUSTAFA KARA	
SURİYELİ GÖÇMENLERİN TÜRKİYE’NİN DIŞ İLİŞKİLERİNE ETKİSİ	53
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM DEMİRKIRAN	
TÜRKİYE’DE GÖÇ YÖNETİMİ VE YEREL YÖNETİMLER	71
DOÇ. DR. DİLEK MEMİŞOĞLU GÖKBINAR	
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER VE SAĞLIK HİZMETLERİ	99
DOÇ.DR. RUKİYE ÇELİK	
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERE YÖNELİK SOSYAL HİZMET VE SOSYAL YARDIM UYGULAMALARI	119
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞEFİKA EDA ÇİÇEK	
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ	137
DOÇ.DR. SÜHA ÇELİKKAYA	
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERE YÖNELİK SEYRELTME PROJESİNİN GÖÇ YÖNETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	151
DR.ÖĞRETİM ÜYESİ DAMLA MURSÜL	
TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ GENÇLERİN TOPLUMSAL UYUM, EĞİTİM VE İŞGÜCÜNE KATILMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	167
DOÇ.DR. CANAN ÖYKÜ DÖNMEZ KARA	

TÜRKİYE'DE GÖÇMEN ENTEGRASYONU VE MİPEX VERİLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	185
DR. ALİ ÇİÇEK	
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ	205

ÖNSÖZ

Savaşların ve iç karışıkların neden olduğu “zorunlu göç” konusu ile ilgili özellikle son yıllarda alanyazında çok sayıda eser kaleme alındı. Sorunun varlığını birçok alanda derinleştirerek devam ettirmesi alana ilişkin akademik ilgiyi de canlı tutmaktadır. Zorunlu göçü konu olarak ele aldığımız bu çalışma özünde insani bir soruna değinmektedir. Zorunlu göç, göçte zorlananların yaşamında derin izler bırakmaktadır. Bununla birlikte göç edilen toplumlar da bu durumdan etkilenmekte, söz konusu toplumlarda demografik, sosyolojik, politik ve ekonomik birtakım değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Toplumlar bu değişime birtakım araçlar kullanmak yolu ile uyum sağlar veya sağlamaya çalışır. Elinizdeki kitap Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve vatandaşlarının yoğun Suriyeli göçü ile ortaya çıkan yeni duruma yönelik geliştirdikleri kurumsal tepkiyi özetleme amacıyla yazılmıştır. Bu yapılırken göçte zorlanan toplumların ödemek zorunda kaldıkları insani maliyet göz önünde bulundurulmuş, konunun Türk toplumunu ilgilendiren kısmı bu insani yönü merkeze alan bir bakış açısı ile tartışılmıştır.

Kitap 11 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümü öğrencim Sumeyra Sarıdağ ile birlikte kaleme aldık. Bölüm, “**Türkiye’nin Taraf Olduğu Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukukta Mülteci, Göçmen, Sığınmacı, Kavramları ile Geçici Koruma Statüsü**” başlığını taşımaktadır. Bu bölüm adından da anlaşılacağı üzere kitabın genelinde referans verilecek tanımlayıcı kavramları önden tanımlamakta, bu yönü ile kitapta bir söz birliği hedeflemektedir. Ayrıca bölümde kısaca değinilen hukuki arka plan ile müteakip bölümlerde değinilen bazı başlıklar ile ilgili bir ön okuma sunulmaktadır. Bölüm Sumeyra Sarıdağ’ın yüksek lisans tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Çalışmaya eleştirel bir derinlik kazandırması umuduyla kaleme alınan “**Demokratik Sapma, Otoriter Popülizm ve Göç**” başlıklı çalışmada yazarlar Dr. F. Burak Yerlikaya ve Dr. Öğr. Üyesi Mücahit Avcı güncel siyaset bilimi literatürünün temel tartışma alanlarından biri olan popülizm konusunu kapsamlı bir şekilde irdeleyerek popülist siyasetin nasıl yabancı düşmanlığını olağanlaştırdığı olgusunu ele almışlardır. Yazarlar bunu yaparken popülizmin otoriter formunu demokrasiden bir sapma olarak nitelemişlerdir. Çalışmanın, günümüzde yükselen “aşırı sağ” tutumların anlaşılması hususunda okuyucuya katkı sunması ümit edilmektedir.

Dr. Doğan Subaşıoğlu ile Doç. Dr. Mustafa Kara'nın "**Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler Üzerine Sosyo-Politik Tartışmalar**" adlı bölümünde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik tartışmaları siyasal elitler ve vatandaş düzeyinde ele almışlar, bu bağlamda alanyazında Suriyelilerin kent yaşamına etkisi, kalıcı olma durumları ile ilgili tartışmalar, iş yaşamı ve ekonomi üzerindeki etkileri, sağlık sektörü ile olan ilişkileri, eğitim sektöründe Suriyelilerin durumu, dil-uyum konusu, vatandaşlık statüsü gibi başlıklar üzerinden konuyu tartışmışlardır. Bölüm Dr. Subaşıoğlu'nun doktora tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Demirkıran kaleme almış olduğu "**Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'nin Dış İlişkilerine Etkisi**" başlığı altında konuya ikili bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Dr. Demirkıran çalışmasında öncelikle Suriyeli göçünün Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri üzerindeki etkisini irdelemiş devamında Suriyelilerin kendi ülkelerine dönebilme koşullarının Suriye topraklarında sağlanabilmesine ilişkin Türkiye'nin ortaya koyduğu fiziki ve diplomatik çabayı yakın tarihteki olaylar üzerinden ele almıştır. Çalışmanın ikinci kısmı özellikle Suriye'de güvenli bölge oluşturma çabaları ve bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri ile kurduğu ilişkilere ışık tutmaktadır. Çalışma çok boyutlu bir bakış açısı ile konuya yaklaşmakta ve bu yönü ile araştırmacılara bütüncül bir perspektif sunmaktadır.

Doç. Dr. Dilek Memişoğlu Gökbınar'ın kaleme almış olduğu, "**Türkiye'de Göç Yönetimi ve Yerel Yönetimler**" başlığı altında öncelikle yerel yönetimlerin göç yönetimine sunabileceği katkının göz ardı edildiği hususu vurgulanmaktadır. Metin, özellikle göç politikalarının tatbik edilmesi ve göçle ilişkili sorunların çözümünde yerel yönetimlerin potansiyeline dikkat çekmektedir. Doç.Dr. Gökbınar'ın çalışması kamu yönetiminde hâlihazırda var olan bir sorun alanına eleştirel bir bakış açısı ile yaklaşmakta olup devam niteliğinde çalışmalar için uygun bir başlangıç noktası teşkil etmektedir.

Sağlık hizmetleri, ev sahibi toplum ile Suriyelilerin en sık karşılaştıkları mecraların başında gelmektedir. Bu konuya ilişkin yerleşik olması muhtemel eksik/yanlış bilgilerin düzeltilmesi, Suriyelilere yönelik tutumların daha sağlıklı bir zeminde oluşmasına katkı sunacaktır. Doç. Dr. Rukiye Çelik, "**Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler ve Sağlık Hizmetleri**" başlıklı çalışmasında konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Bu bağlamda Suriyelilere sunulan sağlık hizmetlerinin hukuki çerçevesi, Suriyeli sağlık mensuplarının Türkiye'de çalışması, sunulan sağlık hizmetlerinin kapsam ve finansmanı, Suriyelilerin sağlık hizmetlerine ulaşmada yaşadıkları problemler ve gelecekteki muhtemel sağlık ihtiyaçlarına ilişkin öngörüler gibi başlıklar çalışmada irdelemiştir.

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik kamu politikalarının önemli bir ayağını sosyal hizmetler oluşturmaktadır. Dr. Öğr. Üyesi Ş. Eda Çiçek'in kaleme almış olduğu **“Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Yönelik Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Uygulamaları”** adlı bölümde hâlihazırda verilen barınma, sağlık, eğitim, psiko-sosyal destek gibi sosyal yardımlar ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyelilere yönelik geliştirmiş olduğu sosyal hizmet politikaları kapsamlı bir şekilde tartışılmıştır. Çalışma Doç. Dr. Rukiye Çelik'in bölümü ile birbirini tamamlar nitelikte olup alana ilgi duyan okuyucular için güzel bir başlangıç noktası teşkil etmektedir.

Doç. Dr.Süha Çelikkaya'nın kaleme aldığı **“Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri”** başlıklı çalışmada öncelikle geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin istihdam, enflasyon gibi değişkenler üzerinden Türkiye ekonomisine etkisi incelenmiştir. Yazar devamında, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) verilerinden hareketle Suriyelilerin yoğunlaştığı bölgelerin göç öncesi ve sonrası durumu karşılaştırmalı bir bakış açısı ile ele almıştır. Çalışmanın, konunun iktisadi yönlerinin tartışılmasına katkı sunması beklenmektedir.

“Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Yönelik Seyreltme Projesinin Göç Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Dr.Öğretim Üyesi Damla Mursül alanyazında henüz yeni sayılabilecek bir konu olan seyreltme uygulamalarını ele almıştır. Çalışmada öncelikle merkezi yönetim açısından mekânsal düzenleme anlamında bir müdahaleye neden ihtiyaç duyulduğu konusu irdelenmiştir. Sonrasında işaret edilen müdahalenin göçün hangi aşamasına yönelik olarak ve ne tür araçlarla yönetilmeye çalışıldığı hususu özetlenmiştir. Çalışmanın asıl vurgusunu Suriyelilerin yoğunlaştıkları bölgelerde seyreltme çalışmalarının içerisinde barındırdığı riskler oluşturmaktadır. Gettolaşmaya yönelik endişeler ile hareket edilirken ironik biçimde yeni bir sorun alanı olarak beliren uyum konusuna metin içinde dikkat çekilmiştir. Metin kitap içinde uyum ve entegrasyon başlıklarını ele alan çalışmalarla birlikte, konunun ele alınışını farklı bir bakış açısı ile tamamlamakta ve devam niteliğindeki çalışmalar için zemin teşkil edebilecek sorun alanlarına işaret etmektedir.

Doç. Dr. Canan Öykü Dönmez Kara, **“Türkiye'deki Suriyeli Gençlerin Toplumsal Uyum, Eğitim ve İşgücüne Katılmada Karşılaştıkları Sorunlar”** adlı bölümde büyük bir kısmı genç nüfus içinde yer alan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerinin durumunu uyum, eğitim ve istihdamda yaşanan zorluklar üzerinden irdelenmiştir. Çalışmanın, Dr. Ali Çiçek'in müteakip bölümü ile birlikte uyum politikalarının verili durumunun anlaşılmasına katkı sunması beklenmektedir.

Dr. Ali iek, “Türkiye’de Göçmen Entegrasyonu ve MİPEX Verilerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, öncelikle göçmen entegrasyonu kavramını ve entegrasyon politikalarını ölçümleyen göstergeleri kısaca ele almıştır. Sonrasında yazar Suriyelilerin entegrasyonunun Türkiye açısından taşıdığı öneme değinerek çalışmanın asıl odak noktası olan Göçmen Entegrasyon Politikası İndeksi (MİPEX- Migrant Integration Policy Index) verilerine göre Türkiye’nin başarılı ve başarısız olduğu noktaları irdelemiştir. Bölümün entegrasyon konusunu çalışan araştırmacılara katkı sunması beklenmektedir.

Çalışmada alanlarına hâkim akademisyenleri bir araya getirme çabası içinde oldum. Bu çabanın sonuca ulaştığını düşünüyorum. Umarım okuyarlarda da aynı kanaat hâsıl olur. Editörlü çalışmalarda adet olduğu üzere, bölümlere ilişkin he türlü etik, yasal vb. sorumluluğun yazarlarına ait olduğunu ifade eder, katkı sunan kıymetli meslektaşlarıma en içten şükranlarımı sunarım.

Prof.Dr. Hamza Bahadır Eser
Isparta/2022